

TELEFONRETSHJÆLPEN

Kære retsordførere og retsudvalgsmedlemmer.

Tillykke med jeres valg og velkommen (tilbage) til arbejdet i Folketinget.

I dag begynder et nyt Folketingsår og I skal i gang med et nyt arbejdsår, hvor Folketinget skal vedtage nye love, der influerer på alle borgeres liv, og udstikker de rettigheder og pligter som borgerne har i forhold til hinanden, til erhvervslivet og til det offentlige.

Forudsætningen for at denne proces kan forløbe som forudsat, og alle kan have "lige ret for loven" og have lige adgang til retfærdighed (access to justice) er, at alle borgerne så også er i stand til at forstå deres retsstilling og gøre hvad de skal gøre for at leve op til de fastsatte forpligtelser og opnå de forudsatte rettigheder.

Men det kan alle ikke. Af mange forskellige grunde.

Nogen har svært ved dansk, nogen er funktionelle analfabeter og kan ikke slet læse, andre kan sådan set godt læse, men ikke læse officielle henvendelser, nogen kan ikke skrive, nogen kan læse og skrive, men ikke leve op til de voldsomt stigende krav til digital forvaltning.

Nogen kan ikke regne og nogen kan ikke regne den ud, og nogen har ikke de nødvendige forudsætninger at varetage deres egne interesser. Nogen har ikke den økonomiske styrke til købe hjælp til at få sine interesser varetaget professionelt, og nogen har ikke den fysiske eller psykiske styrke til selv at forholde sig dagligdagens tvister og deres løsning. Og nogen bor i egne af landet, hvor der ikke er tilgængelig hjælp.

Og det er jeres opgave og ansvar at sikre, at alle borgere får rimelige muligheder for at nyde den retsstilling som I med jeres lovgivningsarbejde ønsker, at borgerne skal have.

Og her kommer retshjælp, om hører under jeres ressort, ind i billedet.

Jeg indleder med at gentage min henvendelse for præcis et år siden:

"Kære retsordførere og retsudvalgsmedlemmer

Velkommen tilbage til et folketingsår.

I retsplejelovens § 323, stk. 2 står: *"Enhver har ret til vederlagsfri retshjælp på trin 1 vedrørende ethvert retsspørgsmål."*

Det har længe været almindelig kendt, at der er problemer for borgerne med at opnå denne ret. Senest er Retsplejerådet i sin redegørelse fra 2012 (bilag 473, REU Alm.del, 2011-12) fremkommet med forskellige forslag til forbedringer af retshjælpsordningerne, Retsudvalget har afholdt Høring om retshjælp den 2. april

TELEFONRETSHJÆLPEN

2013, advokatororganisationerne er i december 2016 fremkommet med sin analyse om retshjælp efter rpl. § 323 (bilag 124, REU Alm.del, 2016-17), jeg har i januar 2017 fremsendt et konkret lovforslag til en nyordning af retshjælpsområdet (bilag 132, REU Alm.del 2016-17), Justitia er i juli 2017 fremkommet med sin analyse *Den danske retshjælpsmodel - er der lige adgang til retshjælp* (bilag 350, REU Alm.del 2016-17), Justitia har i august 2017 afholdt en konference om retshjælp i Landstingssalen og Justitias analyser og rapporter *Retshjælpsforsikring - en reel tryghed ?* og *Retshjælpsforsikring - en social skæv tryghed ?* (bilag 79, REU, Alm. Del 2017-18). Alle disse tiltag har påvist, at der, trods de klare lovord, er problemer med en tilfredsstillende dækning af befolkningens ret til og krav på retshjælp - på alle leder, både organisatorisk, indholdsmæssigt og dækningsmæssigt.

Justitsministeren har i bedste fald været nølende. Han startede med i februar 2017 (efter et åbent samråd i REU den 12 januar 2017 om fri proces jf. samrådsspørgsmål L-M) at stille retsudvalget i udsigt, at han var *"i færd med at tilrettelægge en samlet opfølgning på anbefalingerne i Retsplejerådets redegørelse og i rapporten fra arbejdsgruppen nedsat af Danske Advokater og Advokatrådet."*

Justitsministeren har herefter holdt Retsudvalget hen og har senest orienteret Retsudvalget om sine overvejelser i Svar af 8. december 2017 på Spørgsmål 179, REU, Alm.del 2017-18, hvori ministeren stiller i udsigt, at han i begyndelsen af det nye år [2018] vil vende tilbage om hvorledes en proces til behandling af de rejste problemer kan tilrettelægges. Ministeren lover at orientere Retsudvalget når endelig afklaring foreligger.

Justitsministeren, der synes optaget af andre retspolitiske spørgsmål, er endnu ikke fremkommet med noget udspil, hverken om en kommende proces, eller omkring ændring af de nuværende utilstrækkelige regler for retshjælp, men oplyser, at der arbejdes på sagen.

Regeringens lovkatalog for den netop nystartede samling er udkommet. Det kan konstateres, at Justitsministeren ikke har aktuelle initiativer på ovennævnte områder.

Finanslovsforslaget indeholder heller ikke afsættelse af øgede midler til områderne, Retshjælpspuljen forøges fra 21,6 mio.kr. i 2018 til 21,8 mio.kr. i 2019, og den lovbundne afsættelse til fri proces forøges fra 481,2 mio.kr. i 2018 til 485,8 mio.kr. i 2019.

Og endelig er Peter Skaarups udvalsspørgsmål 1037, REU, Alm.del - 2017-18, af 20. august 2018 til Justitsministeren: *Vil ministeren redegøre for status for ministeriets arbejde med retshjælp og fri proces ?* fortsat ubesvaret.

Det kan således konstateres, at det momentum for retshjælp som var i efteråret 2017, nu nok må siges at være sevet bort. Men de rådsøgende over hele landet har fortsat i betydelig grad utilstrækkelig mulighed for at få den retsstilling, som loven foreskriver. Og det er ikke en hvilken som helst borger, der har det problem. Det er påvist, at det navnlig er de grupper af borgere, som i øvrigt er i en mindre begunstiget situation, der har det største behov.

TELEFONRETSHJÆLPEN

Så tiden er til handling nu. Og det kan tilsyneladende ikke påregnes, at det bliver på Justitsministerens initiativ.

Så jeg skal på de rådeøgendes vegne opfordre udvalget til at tage et initiativ nu og sætte sig i spidsen for at genskabe et momentum for en forbedring af retshjælpsdækningen og "Access til Justice" til den danske befolkning, således at lovordene citeret i starten ikke blot forbliver tom snak. Det drejer sig om grundlæggende anstændighed jf. f.eks. kronikken <http://www.tlfrh.dk/wp-content/uploads/2018/06/KRONIK.pdf> og hvis ikke lovgiver snarest sikrer en almen retshjælp og "Access til Justice" for alle, må det befrygtes at private forsikringsordninger for alvor bider sig fast i Danmark også og løser forholdet for de bedst bjergede, mens resten af befolkningen overlades til selv af løse deres retlige problemer udenretlig.

I den forbindelse med kommende initiativer vil jeg gerne advare mod, at der udelukkende fokuseres på nedsættelse af en bredt sammensat lovforberedende udvalg vedrørende en samlet retshjælpsordning. I den forbindelse henvises til min mail af 20. november 2017:

Til Justitsministeren og retsordførerne

En række interessenter i Justitsministeriets møderække om forbedring af retshjælpsordningen, derunder også undertegnede, har i en Appel af 10. november 2017 (REU 2017-18, Alm.del Bilag 58) appelleret til, at der nedsættes et bredt sammensat lovforberedende udvalg, som kan foretage en grundig analyse af hele retshjælpsområdet (retshjælp, fri proces og retshjælpsforsikring).

En sådan grundig analyse af hele retshjælpsområdet er væsentlig for at sikre alle borgere reel og lige adgang til at kunne få retshjælp og domstolsprøvelse.

At en sådan analyse er vigtig og væsentlig, må imidlertid ikke fuldstændig skygge for det forhold, at der indtil en analyse kan foreligge, jf. også Justitias analyse: Den danske Retshjælpsmodel (<http://justitia-int.org/den-danske-retshjaelpsmodel/>) er behov for en indsats for at forbedre den helt almindelige før-processuelle retshjælp til den store gruppe rådeøgende, hvis behov for retshjælp er uafhængigt af fri proces og retshjælpsforsikring, da deres retshjælpsproblemer ikke vil indebære behandling heraf ved domstolene.

Appellen kunne befrygtes som "et sort hul" at suge alle de gode intentioner om et forbedret retshjælpstilbud til borgerne til sig, således at de igangværende bestræbelser på forbedringer berostilles for at afvente en samlet løsning. En sådan udgang vil være uheldig overfor de mange rådeøgende, hvis aktuelle retshjælpsbehov ikke er tilstrækkelig imødekommet ved de nuværende ikke-tilfredsstillende ordninger, og derfor vil lide retstab uden at kunne opnå de retsstillinger, som lovgivningen i øvrigt lægger op til.

Ved nærværende skal jeg derfor opfordre til, at bestræbelserne for en helt nødvendig samlet analyse og en samlet reform, ikke fjerner fokus fra, at der fortsat er helt aktuelt behov for en, eventuel midlertidig, forbedring af den almindelige retshjælp.

Så sæt i gang, og go' arbejdslyst. Jeg står naturligvis gerne på alle måder til rådighed, hvis jeg kan være til hjælp med praktiske erfaringer og inspirationer mv. fra det virkelige retshjælpsliv."

TELEFONRETSHJÆLPEN

Der er i den forrige folketingssamling i realiteten ikke sket noget på retshjælpsområdet uagtet at problemerne fortsat er massivt til stede. Den forrige Justitsminister, som omtales ovenfor, udviste, som det fremgår, ingen særlig interesse for retshjælp. Han nåede dog lige at følge op forløbet ovenfor ved den 12. april 2019 at fremsende Kommissorium for udvalg om revision af reglerne om retshjælp og fri proces (<https://www.ft.dk/samling/20181/almDEL/REU/bilag/268/2045859.pdf>) til REU. Ifølge kommissoriet skal udvalget så vidt muligt færdiggøre sit arbejde inden sommerferien 2021.

Retsudvalget i den forrige samling ses ikke at have taget noget initiativ overhovedet.

Tænketanken Justitia har samlet resultatet af sine undersøgelser og overvejelser i en bogudgivelse: [Den Danske Retshjælpsmodel – Retshjælp, retshjælpsforsikring og fri proces](#).

Der er endnu ikke udpeget medlemmer til det omtalte udvalg og følgegruppe. Og hvis den nuværende Justitsminister ønsker at fortsætte processen og snarest få udpeget medlemmer til udvalget og følgegruppen, og hvis udvalget skulle nå den overholde den ønskede tidsfrist, vil REU allertidligst i samlingen 2021/22 kunne komme til at behandle et forslag til ændrede regler, der så tidligt vil kunne blive virksomme fra 2022.

Og det er godt, at der kommer noget sammenhængende tænkning på retshjælpsområdet. Men det er skidt, at tiltag ligger mindst 3 år ud i fremtiden.

Alle, der har berøring med området, har i mange år peget på at der allerede er massive problemer på området, der løbende bliver værre og værre. Lovgivningen bliver mere og mere kompliceret, digitaliseringen efterlader flere og flere uhjulpne tilbage og store befolkningsgruppers grundlæggende retssikkerhed bliver undergravet.

Og herudover afstedkommer denne udvikling en manglende retsfølelse og sammenhængskraft i befolkningen. Der er tiltagende grupper, der står udenfor den almindelige oplevelse af at leve i et retssamfund. De udgrænsede befolkningsgrupper, der har svært ved at opleve, at de som andre kan gøre deres ret gældende, enten opgiver eller vil kunne være tilbøjelige til at fremme deres interesser på andre måder, der bestemt ikke er ønskelige.

Så I i REU har et ansvar for at gøre jeres til sikre, at alle borgere, der ikke kan selv, får den nødvendige hjælp til at nyde den ret som I, sammen med de øvrige lovgivere, ønsker at borgerne skal have.

Og der er mange ting på retshjælpsområdet, der uden videre umiddelbart kan sættes i værk og kan bedre den nuværende situation, uden at udvalgets arbejde foregribes.

Så – endnu engang - sæt i gang, og go' arbejdslyst. Jeg står naturligvis gerne på alle måder til rådighed, hvis jeg kan være til hjælp med praktiske erfaringer og inspirationer mv. fra det virkelige retshjælpstiliv.

oo0oo

Fogstrup, den 1. oktober 2019

Ole Dueholm, advokat
Daglig leder

